

De Barcelona a Stutthof

Carsten Jørgensen, historiador danès especialitzat en les brigades internacionals ha estudiat el cas dels voluntaris danesos que van lluitar en la guerra civil espanyola. En aquesta entrevista denuncia el trist final d'alguns d'ells als camps de concentració nazis.

Carsten Jørgensen (Copenhaguen 1951) és l'estudiós més important dels brigadistes internacionals a Dinamarca. Professor d'història a la Universitat de Copenhaguen, va publicar, l'any 1986, un dels pocs llibres sobre els voluntaris danesos que van participar en la guerra del 36-39, *De Bjelkes a Barcelona*. El llibre és exhaurit, fet que demostra l'interès dels danesos pels cinc-cents compatriotes que fa seixanta anys van creuar mig Europa per lluitar contra el feixisme i contra Franco.

—Per què es va especialitzar en la guerra civil espanyola?

—De jove vaig començar a llegir llibres de Hemingway, Malraux: *Per qui repiquen les campanes* o *L'Espoir*, novel·les sobre aquesta guerra.

També vaig llegir *Homenatge a Catalunya* d'Orwell i *La guerra civil espanyola* de Hugh Thomas. Tot això va ser el principi d'un interès més viu per la matèria. A poc a poc vaig estudiar els documentals sobre la guerra fets a Anglaterra i a Alemanya. L'any 1981 vaig anar a Madrid per veure a la Filmoteca el material que tenien sobre el tema. Al 1986 vaig treballar d'assessor històric d'un documental de la televisió pública danesa, *Rádio Dinamarca*, sobre els brigadistes internacionals danesos

a la guerra civil. Va ser la primera vegada que vaig tenir contacte amb els voluntaris; ja sabia que en faria un llibre. I aquest mateix any 86 el vaig publicar, es deia *De Bjelkes a Barcelona*.

—A què fa referència el títol?

—A la ruta que seguien els brigadistes danesos per arribar al front de lluita contra el feixisme. Bjelkes és un carrer de Copenhaguen, on els comunistes tenien

D'aquí anaven a la frontera, prop de Perpinyà, i passaven el Pirineu de nit. Ja a Catalunya, anaven al castell de Figueres i després a Barcelona.

—Quines raons tenien els voluntaris danesos per lluitar en la guerra civil espanyola?

—Aturar el feixisme. Tenien por que, si no ho feien a Espanya, s'estendria per tot Europa. Eren homes de marcades tendències polítiques progressistes; de fet, molts eren comunistes. Tenien por del nazisme alemany, que era molt a prop de Dinamarca. Pensaven que, potser després d'Espanya, el feixisme arribaria al nostre país.

—Quin era el perfil sociològic dels voluntaris danesos?

—La majoria eren treballadors; hi havia pocs intel·lectuals. Eren joves de vint-i-un any a vint-i-vuit, sobretot de vint-i-quatre a vint-i-cinc. Molts mariners i molts parats. Com a molt, foren uns cinc-cents, i uns cent quaranta hi moriren. Ara mateix, a Dinamarca, n'hi ha, vius, menys de quaranta.

—El govern danès va impedir l'allistament a les Brigades Internacionals?

—El govern era socialdemòcrata i governava en coalició amb un partit més aviat de centre. Els socialistes eren contraris a Franco, però com que governaven amb un altre partit havien de demostrar la seua autoritat. Van enviar-hi ajuda humanitària, però no es van comprometre a més per por d'Alemanya. No volien provocar-la, es-

"Els brigadistes danesos van vindre a aturar el feixisme. Tenien por que si no ho feien a Espanya, s'estendria per tot Europa."

pecialment qui aleshores era ministre d'Afers Estrangers.

—*Quin és el record més positiu i més negatiu que conserven els brigadistes de la Guerra Civil espanyola?*

—No els van agradar les lluites internes entre socialistes i comunistes, entre anarquistes i comunistes, etc., el "tots contra tots". La cosa més positiva fou l'encontre amb un poble espanyol i un poble català que els va donar la benvinguda i els va acomiadar d'una manera magnífica. Sempre en parlen; cadascun d'ells té un record molt especial de la guerra.

—*Quan s'acaba la guerra, el govern danès no represalia els brigadistes?*

—Els brigadistes havien servit sota una altra bandera i eren considerats traïdors. La policia sabia quines persones havien anat a Espanya a lluitar contra Franco i foren empresonades per aquest motiu. Però, la cosa més dura per a ells encara no havia arribat. L'any 1940 Dinamarca fou envaïda per Alemanya i els brigadistes foren traslladats a un camp de concentració prop de Copenhaguen. La

cosa més sorprenent és que, aquesta ordre, la va donar la Gestapo. Els alemanys digueren: "Agafeu aquests comunistes i poseu-los tots junts", i el govern danès ho va fer! Això anava contra la constitució del meu país. Primerament van detenir els dos membres del PC Danès que eren parlamentaris, i després tots els voluntaris danesos que, per un motiu o un altre, s'havien deslliurat d'anar a la presó. L'any 1943 la cooperació entre els alemanys i el govern danès es va trencar; aleshores els nazis van prendre el poder i van traslladar la majoria dels brigadistes al camp de concentració de Stutthof, Alemanya. Eren un centenar, i cinc van morir al camp de concentració.

—*Quan s'acaba la Segona Guerra Mundial, els brigadistes reben cap homenatge del govern danès?*

—No. El govern deia que eren voluntaris, que havien servit sota una altra bandera, i que això era il·legal; per tant, no s'havien de gastar diners fent-los monuments. Només cinquanta anys després, al 1986, van rebre un homenatge a

Copenhaguen, i llavors es va inaugurar un monument dedicat a ells.

—*I quan van saber que Catalunya volia retre'ls un homenatge, què en van pensar?*

—Es van emocionar moltíssim. Tornar a Barcelona, a Gandesa, els feia molta il·lusió. Hi havia un brigadista, Egon Hojland, que havia deixat la xicoteta a Alacant i volia tornar-la a veure, seixanta anys després! Hi vam anar la setmana passada i ens feren una recepció fabulosa. Vam anar a la casa de la xicoteta, que es diu Pepita i té vuitanta anys, i Egon em va dir a cau d'orella: "Encara és guapa, eh?" Hi havia tota la família, perquè és casada, igual que Egon, i ens va mostrar una foto d'ells dos quan eren joves. Havien eixit junts durant la guerra, quan ell tenia vint-i-tres anys, i ella vint. Egon se'n va anar a Dinamarca l'any 1938. Hauria volgut tornar, però la Segona Guerra Mundial i el govern de Franco li ho impediren. I el contacte per carta es va perdre.

Mario Reyes / Josep Lladós

"La cosa més positiva per als brigadistes danesos fou l'encontre amb un poble espanyol i un poble català que els va donar la benvinguda i els va acomiadar d'una manera magnífica."